

De merkwaardige historiek van de titel “Bio-ingenieur”

Na de tweede wereldoorlog had België één nationale wetgeving voor alle opleidingen in de diverse landsdelen en universiteiten. Aldus waren er in Vlaanderen de opleidingen voor de diploma's Landbouwkundig Ingenieur alsmede voor Ingenieur voor de Scheikunde en Landbouwindustrieën met een duur/studietijd van 5 jaar. Dit kon aan Landbouwhogescholen, resp. in Gent, Leuven, Gembloux en Luik. Er was geen autonomie: het was de nationale regering die besliste over de opbouw van de opleiding en die was in alle instellingen dezelfde. Een cursus bijvoegen of wegnemen of een specialisatie opstarten kon niet tenzij alle instellingen en ook de regering hierover akkoord waren. Het geheel was bijzonder star en had ook voor gevolg dat de alumni regelrechte belangen-oorlogen ontketenden: bepaalde taken bij de overheid konden enkel worden uitgevoerd door afgestudeerden met een bepaald type van diploma.

In Vlaanderen voltrok zich een belangrijke wijziging op het einde van de zestiger jaren: zowel in Gent als in Leuven werden de Landbouwhogescholen opgenomen als faculteit in de aldaar gevestigde universiteit. Dat bracht een bijzondere dynamiek teweeg, temeer door het feit dat de alumni van die nieuwe faculteiten elkaar ontmoeten binnen de groepering van de schoolverenigingen (GSV), een afdeling van de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging (KVIV). In de GSV bespraken de burgerlijk ingenieurs samen met de landbouwkundig ingenieurs en met de ingenieurs voor de scheikunde en landbouwindustrieën hoe men de opleidingen hoorde aan te passen aan de snelle evoluties in alle sectoren van de industrie, de landbouw, het leefmilieu en de maatschappij als geheel. Ook werd binnen de GSV veel belang gehecht aan het onderscheiden van de zogenaamde 'academische ingenieurs' ten aanzien van de 'technische ingenieurs' (3-jarige studie, met focus op toepassingen ...).

Begin van de zeventiger jaren waren, wat betreft de 'academische ingenieurs', de opleidingen in Gent en Leuven dominant. Diverse instellingen (Antwerpen, Brussel, Kortrijk, Hasselt) zochten echter naar uitbreiding. De 2 titels in de opleidingen die met 'bio' te maken hadden, konden aanleiding geven tot extra verkaveling van het landschap. En ook : wat was het verschil tussen een burgerlijk ingenieur scheikunde en de ingenieur voor de scheikunde en landbouwindustrieën ? En mocht dit laatste type van ingenieur zich ook inlaten met onderwerpen die niet strikt met 'landbouw of landbouwindustrieën' te maken hadden ? Trouwens, was het nog zinvol bepaalde studie- en onderzoeksonderwerpen strikt te alloceren bij een welbepaalde opleiding (bv. wat met de snel opkomende moleculaire biologie, wat met de milieutechnologie, ...?). Welke faculteit kon hierover het alleenrecht claimen ? Samen met de reeks van hervormingen van het unitaire België voltrokken zich een reeks van aanpassingen t.a.v. de universitaire/academische opleidingen. Bij dit alles was de KVIV heel sterk betrokken. Immers, er was nog geen universiteit in Antwerpen en het Ingenieurshuis was een 'neutrale' plek van overleg. Bovendien had de vereniging in die periode een ferme 10 000 plus lidmaatschappen (allen met een 5-jarige opleiding van academisch ingenieur), een nadrukkelijke uitstraling in de maatschappij en veel leden in de diverse beleidsorganen, onder meer in de ministriële kabinetten.

Midden de tachtiger jaren was er in de GSV de consensus gegroeid dat men af moest van de 2 ingenieurs diploma's bij de bio-gerichte academische opleidingen en dit werd ook kenbaar

gemaakt aan de beleidsmakers . Doch er was geen overeenstemming over wat dan de nieuwe roepnaam zou kunnen zijn. Toen kwam vanuit de “burgi-zijde” de toelichting dat ‘burgerlijk’ ingenieur een ietwat afgezwakte versie was van de ooit top-prestigieuze titel van ‘militair ingenieur’ aan de militaire scholen. De suggestie was om dat heen- en weer gepraat over ‘biotechnisch’ ingenieur , of ‘burgerlijk biologisch ingenieur mits ingangsexamen’ enz. enz. te herleiden tot één eenvoudige titel. Hierbij kwam “bio-ingenieur” als meest duidelijke omschrijving naar voor . Doch de consensus van de KVIV gerichte ingenieurs viel op slechte grond zowel in Leuven als in Gent in de desbetreffende faculteiten. In Leuven kwam er een schampschrift uit over de nieuwlichters van de KVIV en in Gent hebben op een gegeven moment de studenten een ganse raadsvergadering van de faculteit verstoord en geprotesteerd tegen de mogelijke verandering van de 2 titels door aan de buitenzijde van de raadszaal met een paar dozijn lepels aanhoudend hard tegen de vensterramen te rammelen. Kortom, er was verre van eensgezindheid en de ‘oude garde’ samen met de groep ingenieurs die niet KVIV gericht waren, vochten elke verandering aan.

En dan schoof plots het unitaire België in een nieuwe fase . Het onderwijs zou niet langer nationaal worden beheerd ; het zou een federale bevoegdheid worden . Er zou een Mega Decreet worden opgesteld dat het onderwijs in Vlaanderen, los van de rest van het land, zou regelen. Dit Decreet zou worden uitgewerkt en gepubliceerd per juni 1991. Minister van Onderwijs Daniel Coens had daartoe de opdracht gegeven. Binnen de KVIV was er absoluut geen consensus hoe het verder moest met de ingenieursopleidingen; de hoogste prioriteit bestond er in een nadrukkelijk onderscheid tussen de academische ingenieurs en de ‘anderen’ te behouden, t.t.z. de afstand met de technisch ingenieurs die ondertussen al van 3 naar 4 jaar waren opgeschoven en tevens de nieuwe titel hadden verkregen van ‘industriële ingenieur’ .

In de avond van 9 naar 10 juni 1991 zit de medewerker van Minister Daniel Coens te sleutelen aan de laatste versie van het ontwerp van Mega Decreet en hij stoot op het rommelig gebeuren m.b.t. de titels van Landbouwkundig Ingenieur en Ingenieur voor de Scheikunde en Landbouwindustrieën. Er zijn nog geen mobiele telefoons en per vaste lijn probeert hij nog de KVIV aan te lijn te krijgen. De KVIV had toentertijd een bijzonder krachtig instrument nl een ledenboek met alle telefoonnummers en adressen van haar leden en dat was wijd verspreid en zeer gegeerd. Via dit boek komt er bij de Voorzitter van de GSV om 11.00 u ’s avonds een telefoon van de Heer Jos Monballyu met de vraag : ‘ De Minister vraagt wat het nu wordt: status quo of iets nieuw ? ’. Er wordt even geslikt aan de andere kant van de lijn en geantwoord : ‘ schrijf maar bio ingenieur Jos ’. De kabinetsmedewerker vraagt nog : ‘ met of zonder streepje ? ’. Denkende dat dit alles nog een pak discussie in de Vlaamse Regering over zich heen zal krijgen is er de respons : ‘ doet er niet toe, zet het met streepje en we zien straks wel verder ’ .

De dag erop staat in alle kranten het Mega Decreet , met bijzonderlijk het Artikel 7 .

Art. 7.

De academische opleidingen sluiten aan bij het secundair onderwijs. Zij omvatten een vorming in het wetenschappelijk denken in het algemeen en een opleiding in een bepaald wetenschapsgebied in het bijzonder. Elke academische opleiding wordt in twee cycli ingedeeld. De opleidingen behorende tot de eerste cyclus worden bekrachtigd met één van de academische graden van kandidaat. De opleidingen behorende tot de tweede cyclus worden bekrachtigd met één van de hiernavolgende academische graden : licentiaat, handelsingenieur, burgerlijk ingenieur, burgerlijk ingenieur-architect, **bio-ingenieur**, apotheker, arts, tandarts of dierenarts. [De specifieke opleiding in de

De morgen van 10 juni 1991 staat in Gent de Decaan van de Faculteit Landbouwkundige en Toegepaste Biologische Wetenschappen (FLTBW) en in rep en roer en fulmineert : " Hoe haal je het in je hoofd : je maakt een titel waarvoor geen markt bestaat. Dit is een pure KVIV-solo slim ". In retrospect, het was een nadrukkelijk KVIV gebeuren. En er was een ferme factor 'toeval' mee gemoeid .

Verrassend genoeg werd de eenduidige titel meteen algemeen aanvaard; er volgde geen parlementaire bevraging noch amendement. De titel kon in alle vrijheid worden uitgebouwd en gespecificeerd: nieuwe disciplines (milieutechnologie, moleculaire biotechnologie, ruimtelijke ordening en beheer, ..) werden uitgewerkt in functie van de noden van de maatschappij. Om het geheel krachtig te promoten werd aan de Gentse Universiteit de FLTBW (het 'boerenkot') herdoopt tot 'Faculteit Bio-Ingenieurswetenschappen'. En de markt voor de bio-ingenieurs is heel breed uitgebouwd geworden.

Ook in Wallonië werd de titel van bio-ingenieur geaccepteerd. Aansluitend echter met deze gebeurtenissen is er de fase gekomen van 'master ' titels voor alle hogere opleidingen binnen Europa. De roepnaam van 'master' heeft internationaal de bovenhand genomen.

De KVIV is later, ca 2016 - zij het heel moeizaam - versmolten met de Vereniging van Industrieel Ingenieurs . De jongere generatie van studenten aan hogescholen en universiteiten staat niet langer in vuur en vlam met betrekking tot het onderscheid tussen de opleidingen en loopbaantrajecten. Er is evenwel geen enkele twijfel dat de termen "burgerlijk ingenieur" en "bio-ingenieur" intussen helder geprofileerd zijn en vast verankerd zijn in de Vlaamse samenleving. Ze hebben er een heel nadrukkelijk betekenis en zijn bijzonder effectief in alle schakeringen van het maatschappelijk gebeuren.

En het feit dat de KVIV hierbij een hoofdrol heeft gehad, mag best worden benadrukt .

Willy Verstraete en Erick Vandamme

28 dec 2024